

GITARIST JOHN ESKES VAN BEATBAND ART. 461 WERD

VASTE BEGELEIDER VAN PAUL VAN VLIET

Halverwege de jaren zestig was daar nog het fenomeen sokkenbal. Op de dansvloer van de schemerige dorpsdancing de „opsluipen“ jeugd. Vier jonge jongens, drie zwaar versterkte gitaren en een drumstel, langharig en muzikaal. Twintig jaar later Paul van Vliet in een uitverkocht Carré in Amsterdam, muzikaal begeleid door twee mannen, van wie de ene af en toe nog wel eens terugdenkt aan sokkenbals in donkere dorpsdancings in Friesland. Johnny Eskes, zo oordeelt zijn omgeving, heeft het helemaal gemaakt. In zijn bovenwoning in de Leeuwarder binnenstad stelt de rijk getalenteerde musicus zelf in alle nuchterheid vast dat dat stadium nog lang niet is bereikt. Maar alle ideeën en plannen op een rij gezet maakt wel duidelijk dat deze jongen uit een Wolvegaster arbeidersgezin nog veel van zich zal laten horen.

Door Evert de Jong

Het was de glorie tijd van The Beatles, Rolling Stones, maar ook van Pretty Things, Coby and the Blizzards en Q 65, om een kleine greep te doen uit het overvloedige aanbod van beatbands. In een plaatsje als Wolvega bestonden toentertijd wel vijftien muziekgroepjes. Een ervan noemde zich The Youmen, met onder anderen Rob Kooi en Sjerry van der Gaast. Hun „sound“ kwam overeen met die van The Shadows.

„Allemaal Wolvegaster jongens“, informeert John Eskens. „Ze oefenden in een ruimte achter de doopsgezinde kerk. In die kerk was ik organist. Het kwam regelmatig voor dat ik op het kerkorgel nummers van The Beatles speelde, terwijl The Youmen achter de kerk hetzelfde deden. Op een dag was hun slaggitarist ziek en ze vroegen mij om in te vallen. We moesten optreden bij een sokkenbal. Uit deze groep is daarna het orkest Art. 461 ontstaan.“

Jongens van vijftien waren het, die overeenkomstig de toen gangbare mode een bandnaam bedachten met een nummer, een getal erin. Op 1 juli 1966 was de formatie officieel. Sjerry van der Gaast bespeelde basgitaar en fluit en werd tot leider gebombardeerd. Rob Kooi was de sologitarist en zou later worden gekroond tot 's lands beste Shadow-imitator. Overigens is Rob nog altijd muzikant, nu in het orkest The Red Comets. Drummer was Jan Woudberg en de slaggitaar, alsmede mondharp was in handen van de amper vijftienjarige John Eskes. Omdat er gerepeteerd kon worden in vaders pand werd Siebe Nijholt als zanger aan de band toegevoegd, doch hij zou later afhaken.

Art. 461, halverwege de jaren zestig. V.l.n.r.: Sjerry van der Gaast, John Eskes, Jan Woudberg en Rob Kooi.

Een donkere dorpsdancing toen, en uitverkocht Carré nu

„Ik was duidelijk nog een jongetje, zat nog op de middelbare school. Idealistisch was je, misschien wel tè. We kozen voor ritme and blues-muziek, de dansbare blues. Dat was toen een

hele cultus. Twee jaar duurde dat. Toen kwamen er rigoreuze veranderingen. Sjerry vertrok en Doeke Dokter kwam erbij als pianist. Dat duurde ook weer niet zo lang, want Doeke zat op het conservatorium en kon die studie niet met onze optredens combineren. Een vrolijk bandje.

zeg je achteraf. In die periode zelf merkte je dat niet zo. Je was zo geconcentreerd bezig dat je de meiden niet eens zag staan.“

Muziek kregen de Eskes bij wijze van spreken met de paplepel ingegeven. Niet door vader, want die kon niet eens fluiten, weet John zich te herinneren. Moeder Eskes daarentegen kon mooi zingen en slaagde erin de kinderen enthousiast te krijgen voor muziek. „Ik was vijf jaar toen ik op les ging bij mevrouw Annie van Veen-Rotgans in Wolvega. Op m'n zesde kreeg ik de eerste accordeon. Een 32-basser. Om die te kunnen kopen hadden we geen geld, dus huurden we. Dat kon toen nog.“

Die eerste lerares is John Eskes tot op de dag van vandaag in warme herinnering gebleven, want zij bracht hem discipline bij. „Ze zei altijd: wat je kunt moet je goed doen. Dat is me altijd bijgebleven. Toen de Beatles-tijd aanbrak kwam de accordeon in de hoek te staan. Ik leerde mezelf gitaar spelen. Via Doeke Dokter in Art. 461 raakte ik geïnteresseerd in de klassieke gitaarmuziek. In Leeuwarden volgde ik de lerarenopleiding. Als brood-en krantenbezorger verdiende ik het schaarse geld. Maar het was pure armoe. Ik was zo arm, dat ik vrij van ontlasting was. Hahaha. In vier jaar tijd ben ik door de opleiding heen geraced. Daarna naar het conservatorium in Zwolle voor de B-acte. Ik slaagde cum laude. De bedoeling was daarna het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, voor de concertpraktijk. Als gevolg van de mammoetwet viel ik buiten de subsidiepot. Toen ben ik maar gestopt.“

Wat tamelijk zakelijk in enkele zinnen wordt megedeeld omvat in werkelijkheid een ongelooflijk heftische periode uit de nog jonge muziekgeschiedenis van John Eskes. Terwijl hij namelijk studeerde speelde hij ook gewoon in de band, die al maar aan populariteit won. „Een jongen in Heerenveen richtte een fanclub op voor Art. 461. Als we ergens optreden kwam een grote bus van Kolk met fans mee. Dat leidde soms wel eens tot botsingen. We presteerden in die dagen gigantische dingen. Twee tot drie keer in de week optreden, overal in het land. Tot in kerken toe, wanneer we gevraagd werden voor de zogenaamde beatmissen. Ik schreef in die tijd ook nog een musical. A Forth Stone Lass. Dat was in de Hair-tijd. Een geweldige happening was dat. We hebben hem één keer opgevoerd, in Gebouw Irene in Wolvega.“

John Eskes anno 1985 in het Heerenveense Posthuis-theater als vaste begeleider van cabaretier Paul van Vliet.

„Ik was echt te jong om het allemaal bewust te beleven. Als ik 21 was geweest zou het allemaal meer bij me hebben achtergelaten, denk ik. Daarom was de laatste periode uit mijn orkesttijd ook de mooiste. Met Otto van der Heide, Rob Kooi, Eilko Weijer zat ik toen in Canyon. De beste bezetting, die we ooit hebben gekend. We gaven een sessie van twee uur achter elkaar. Alles ging in elkaar over en we hadden psychedelische effecten met vloeistoflicht. Hele kosmische muziek. We kregen een behoorlijke naam, maakten zelfs platen. Maar het ging tenslotte gewoon niet meer, het werd veel te duur. Een Fender-versterker was óf niet te krijgen óf niet te betalen en dat gold ook voor Gibson-gitaren.”

In zijn boerderij in Ter Idzard werd een afscheidsconcert gegeven, waarna een ieder zijn eigen weg zocht. John Eskes kwam in Leeuwarden terecht, trad op in Warehouse, en later het Zig-Zag-trio. In een soort Padlers-stijl maakte John, nu samen met Jan de Lang en Quido Hereman furor. „Gigantisch gekkenwerk” omschrijft John die periode, die drie jaar zou duren.

„We kwamen echt overal. Toen heb ik leren werken. Het was afzien. Je mocht niet ziek zijn, altijd vriendelijk. 's Nachts laat thuis met de Mercedes bus, de volgende morgen moest ik dan weer lesgeven aan de muziekschool in Bolsward. Te gek eigenlijk. Een woelige periode, waarin we tamelijk onbesuisd leefden. We zijn meermalen door het oog van de naald gekropen, doordat we behoorlijk hadden gedronken. Zoiets zou ik nu nooit meer doen.”

„Tenslotte zijn we door de belastingen tot stoppen gedwongen. Ieder orkest was min of meer genoodzaakt voor een deel zwart te spelen, anders werden ze te duur. Dat gold ook voor ons. Maar bij een brand in een Steenwijker bar-dancing kwam de fiscus tot de ontdekking dat wij daar, ik weet wel niet hoe vaak, in de boeken voorkwamen, terwijl we er misschien drie keer waren geweest. De FIOD kwam bij Jan de Lang, waarna de hele boel ineengedonderd is. Niemand durfde meer.”

Juist in deze roerige periode kwam John Eskes in contact met Riens Gratama. Weldra had de gitarist een nieuwe baas. In 1976 volgde de première van Ha dy Basken, een bijzonder populaire en succesvolle theaterproductie van Riens. „We hebben ontzettend leuke dingen gedaan. Cees Bijlstra zat aan de piano en met name van hem heb ik veel geleerd. En van Riens kun je zeggen dat hij mij het theatervak heeft bijgebracht. Ja, we hebben vreselijk veel plezier gehad. We gingen zelfs naar het buitenland, maakten cruises.”

Ruim zeven jaar daverde het Circus Gratama door Nederland. De Friese kleinkunstenaar kwam daarna in Amsterdam bij Jasperina de Jong in de musical Fien te staan en voor John Eskes hield dat de overgang naar de WW in. Tweeëneenhalf jaar lang, waarin hij van alles uitvond om maar aan de slag te kunnen. En dan volgde die opmerkelijke dag aan het eind van 1983.

„Gewoon uit het niets word ik gebeld door Paul van Vliet, die nog iemand voor zijn begeleidingscombo zocht. Mijn sterke punt is dat ik veel instrumenten bespeel. Bovendien klikte het meteen tussen ons en ik werd aangenomen. Maar hoe is het mogelijk: dezelfde dag krijg ik een telefoontje van het Groninger conservatorium, waarin wordt meegedeeld dat ik voor vijftien uur in de week les kon geven. En even later vraagt het Conservatorium in Zwolle mij ook voor vijftien uur per week. Met die dertig uren in de week had ik mooi rond kunnen komen. Maar ik heb voor Van Vliet gekozen. En daar heb ik geen enkele spijt van. We hebben een formidabele ploeg, overal veel succes en ik kan me aardig vinden in wat Paul allemaal doet. Daar sta ik helemaal achter.”

Samen met pianist Ben van der Linden begeleidt John Eskes de Haagse cabaretier, die overal in het land volle zalen trekt. Eind mei, na een anderhalf jaar durende toernee, de laatste voorstelling, om in het najaar met een nieuw programma te komen, weer met John Eskes in de ploeg. Aan het eind van dit jaar komt een grammofoonplaat van deze theaterproductie op de markt.

Maar de muzikale bron in John Eskes biedt veel meer. Er zijn, om maar een greep te doen, vergevorderde plannen voor een solo-1p, hij schrijft muziek bij video en film, componeerde een concert voor piano en orkest, alsmede een concert voor gitaar en orkest, dat hij zelf, begeleid door het Frysk Orkest, uitvoerde in een volle Harmonie in Leeuwarden. En zijn laatste activiteit, die John als hobby beschouwt, is het maken van „stock-music”, muziek bestemd voor video en film, zo uit voorraad leverbaar.

„Mijn specialisme? De veelheid der dingen, denk ik. Ik ben voor mezelf geen typische klassieke muzikant. Daar moet je echt Spartaans voor leven. Ik ben een levensgenieter, die hooguit één uur per dag kan studeren.

„Practisch elk instrument kan ik wel bespelen. In Wolvega zat ik destijds bij de Harmonie. Daar leerde ik op de bugel, vervolgens trompet, bariton, trombone, tuba en de baritonsax spelen. Dat laatste kwam weer goed van pas, want bij Paul speel ik op het toneel op de dwarsfluit. Verder alle toetseninstrumenten en bijna alle snaarinstrumenten. Nee, geen viool. Dat heb ik nooit geprobeerd. Maar ik weet wel hoe een viool werkt, zodat ik er wel voor kan schrijven. En dat doe ik dus ook veel. Bij de soloconcerten, die ik heb gemaakt, schreef ik ook direct de orkestpartijen, inclusief voor de violen.”

Op 15 juni is John Eskes te beluisteren tijdens de slotmanifestatie van het Frysk Festival. Hij zal dan in de combo van Cees Bijlstra aantreden tijdens een concert met het Frysk Orkest.